

Klíčová sdělení Evropský antibiotický den 2022

Nejnovější údaje a aktuální situace

- ECDC odhaduje, že v celé Evropské unii, na Islandu a v Norsku každý rok zemře na infekce rezistentní vůči antibiotikům více než 35 000 osob. Tento odhad se v posledních letech zvyšuje. Zdravotní zátěž, kterou infekce rezistentní vůči antibiotikům představují, je srovnatelná se zátěží způsobenou chřipkou, tuberkulózou a HIV/AIDS dohromady.
- Celkově došlo v letech 2016 až 2020 v EU/EHP k výraznému nárůstu odhadovaného počtu infekcí a úmrtí u téměř všech kombinací bakterií a antibiotik, ačkoli v letech 2019 až 2020, tedy během prvního roku pandemie covidu-19, byl zaznamenán mírný pokles.
- Více než 70 % zdravotních dopadů infekcí rezistentních vůči antibiotikům přímo souvisí s infekcemi spojenými se zdravotní péčí. To lze minimalizovat vhodnými opatřeními k prevenci a kontrole infekcí a rovněž dohledem nad používáním antibiotik ve zdravotnických zařízeních.
- Největší výskyt onemocnění způsobila bakterie *Escherichia coli* rezistentní vůči cefalosporinům třetí generace, po níž následuje bakterie *Staphylococcus aureus* rezistentní vůči methicilinu a bakterie *Klebsiella pneumoniae* rezistentní vůči cefalosporinům třetí generace.
- Největší dopad na zdraví má rezistence vůči antibiotikům, která se používají jako léčba poslední záchrany bakteriálních infekcí, jako jsou karbapenemy. Počet úmrtí způsobených infekcemi rezistentními vůči karbapenemům se v letech 2016 až 2020 zvýšil. V případě bakterií *Klebsiella pneumoniae* a *Acinetobacter* spp., které jsou rezistentní vůči karbapenemům a jsou častou příčinou infekcí spojených se zdravotní péčí, v letech 2016 až 2020 vzrostl počet jimi zapříčiněných úmrtí přibližně o 50 %.
- V letech 2016 až 2020 došlo v zemích, které již před rokem 2020 vykazovaly vysoké procento hlášených případů antimikrobiální rezistence na bakterii *Acinetobacter* spp., k největšímu nárůstu počtu případů antimikrobiální rezistence na tuto bakterii.
- Bakterie *Acinetobacter* spp. je ve zdravotnictví zejména problematická vzhledem k tomu, že ve zdravotnickém prostředí může přetrvávat po dlouhou dobu a je nechvalně známá tím, že jakmile je jednou zavlečena, lze ji jen obtížně vymýtit.
- V roce 2018 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) odhadovala, že infekce způsobené bakteriemi rezistentními vůči antibiotikům stojí systémy zdravotní péče v zemích EU/EHP každý rok 1,1 miliardy EUR.

- Existuje jasná souvislost mezi četností používání antibiotik v populaci (např. v primární péči) a odpovídající úrovní antimikrobiální rezistence u bakterií, které v téže populaci způsobují infekce. Jinými slovy, čím více antibiotik se v dané zemi spotřebuje, tím vyšší jsou v ní podíly rezistence.
- Provádění opatření k prevenci a kontrole infekcí a jejich dodržování navíc nepřímo souvisí s úrovní antimikrobiální rezistence, zejména v nemocnicích a dalších zdravotnických zařízeních. Z toho vyplývá, že čím větší pozornost je v dané zemi věnována prevenci a kontrole infekcí, tím nižší jsou v ní podíly rezistence.
- V letech 2012 až 2021 byl v zemích EU/EHP pozorován statisticky významný pokles spotřeby antibiotik, a to jak v rámci komunitní (primární) péče, tak v nemocnicích. Statisticky významné rostoucí trendy byly zaznamenány pouze v jedné zemi (v Bulharsku).
- Je možné, že faktory související s pandemií covidu-19 měly od roku 2020 vliv na spotřebu antibiotik v komunitě v EU/EHP (např. změny v přenosu onemocnění, chování při vyhledávání zdravotní péče, postupy při předepisování léků a nižší incidence infekcí dýchacích cest nesouvisejících s covidem-19, které jsou připisovány zmírňujícím opatřením v komunitě). Přesto se v letech 2020 až 2021 zrychlil nárůst poměru „širokospektrálních“ antibiotik vůči antibiotikům „úzkospektrálním“ používaným v komunitní péči.
- Zatímco v letech 2020 a 2021 byl v rámci nemocniční péče zaznamenán nebývalý pokles průměrné spotřeby antibiotik v EU/EHP, došlo k výraznému nárůstu spotřeby širokospektrých antibiotik a antibiotik poslední záchrany.
- Antimikrobiální rezistence zůstává v EU/EHP vážným problémem a musíme pokračovat v úsilí o další omezení zbytečného používání antibiotik a zlepšení postupů prevence a kontroly infekcí, abychom ji výrazně snížili.
- U několika kombinací druhů bakterií a skupin antibiotik se hlášené procento antimikrobiální rezistence v jednotlivých zemích velmi lišilo, přičemž často postupně klesalo/stoupalo od severu k jihu či od západu k východu. Obecně byly nejnižší podíly antimikrobiální rezistence hlášeny v zemích na severu Evropy a nejvyšší v zemích na jihu a východě Evropy.
- I přes zvýšené povědomí o antimikrobiální rezistenci jako hrozbě pro veřejné zdraví, dostupnosti pokynů k prevenci a kontrole infekcí založených na důkazech, dohled nad používáním antibiotik a přiměřené mikrobiologické kapacity jsou opatření v oblasti veřejného zdraví zaměřená na řešení této problematiky stále nedostatečná. Jsou naléhavě zapotřebí silnější intervence a opatření k řešení antimikrobiální rezistence, které by měly významný pozitivní dopad na zdraví obyvatel a budoucí výdaje na zdravotní péči v EU/EHP.